

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clarissimi Viri Henr. Zoesii Amersfortii, In Academia
Lovaniensi I. V. D. Et Antecessoris Commentarius In Jus
Canonicum Universum, Sive Ad Decretales Epistolas
Gregorii IX. P. M.**

Zoesius, Hendrik

Coloniae Agrippinae, 1691

Titulus III. De Clericis conjugatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62329)

VT commodius incontinentiæ occasiones evitent Clerici, seorsim à mulieribus habitare jubentur, *toto hoc tit. & can. Interdixit 16. dist. 32. can. Oportet 23. cum seqq. dist. 81.* nam ad lapsum provocat cum iis conversatio cum dicantur exure conscientiam viri secum habitantis, *can. Hospitalium 17. d. dist. ubi etiam consuetudinem cum iis habere quod non sit citra periculum, est prohibitum, passim per jura velata dist. 81.* * Cum matre tamen & sorore habitare permissum, *d. can. Interdixit & c. pen. h. tit. ex subjuncta ibi ratione, quod naturale fœdus nihil permittat fœdi (sive, ut legit Cujac. sc. vi) criminis suspicari, id est simitri: nisi & has lascivie vitium reddat suspectas: quomodo accipiendum, c. 1. h. t. aut nisi cum his habitent, quæ non sunt matres aut sorores, can. legitur 25. dist. 81.* Admittit etiam Canon illas, quas aras & viræ prohibitas ponit extra suspicionem, *d. can. Interdixit.* * Verum huic juri derogavit consuetudo, quæ etiam consanguinearum cohabitationem permittit, modò non sint suspectæ; nam istarum conversatio vitanda Clericis. Qui si tertiam monitionem contempnant, excommunicationi sunt subijciendi, famina verò canonicè judicandæ, *can. 2. hoc tit.*

4 A consortio concubinarum multò magis arcentur Clerici: quas habentes suspenduntur ab officiis, *can. Præter dist. 32.* ita ut eorum, si sint notorii, Missæ non sint audiendæ, nec sacramenta ab iis percipiendæ: non quod ea polluantur flagitiosa Sacerdotum vita; sancta enim sunt, ut coquinari nequeant, ut pulchrè tradit Nicolaus Papa, in *can. fin. XV. q. 8.* sed ne peccantes foveantur in sordibus impuditiæ, & dum contemni se vident, ad frugem pœnitentiæ & meliorem vitam revertantur, *c. vestra 7. h. t.* Non notorii, ab Ecclesia tolerati, non sunt evitandi, ne forte contingat aliquem aspergi infamiæ nota, qui habetur bonus, *d. c. 7. & fin. h. t.* Eaque distinctione intelligendus est textus in *can. Nullus, & can. Præter d. dist. 32.* qui indistinctè dicunt, Presbyterum, quem quis scit indubitanter concubinam habere; vitandum esse. Suspenduntur præterea à beneficiis, & tandem, si moriri se non corrigant, deponuntur, *c. 4. & 6. hoc tit.* Ex decreto

Conc. Trid. Sess. 25. c. 14. de reform. post primam monitionem non parentes mulctantur tertia parte fructuum, post secundam hoc ipso omnibus etiam pensionibus, Ecclesiæ vel alii pio loco applicandis. Quod & vult suspendi eos ab administratione, donec resipiscant, & si nihilominus eas detineant, privati omnino officiis & beneficiis, & ad ea inhables indignos querendi, donec vitæ emendatio mereatur dispensationem. Repetentem fraudulosè dimissa mulieris consortium vult excommunicari. Episcopum admonitum à provinciali Synodo, si se non emendaverit, ipso facto suspendit, & si perseveraverit, ad Roman. Pont. vult deferri. Abjurato concubinam nemo cogitur, ne per carnis fragilitatem via perjurii aperiat, *c. 5. hoc tit.* Quod si hujusmodi Clerici suspensi à beneficio, & Ordinum executione, ausi fuerint celebrare, irregularitatem incurunt, qua de re *inf. tit. de Cler. excom. celebr.* Permittit præterea Trid. Sess. 25. c. 14. de reform. incontinentes Clericos, licet exemptos, ab Episcopis corrigi, tamquam Sedis Apostolicæ delegatis.

TITULUS III.

De Clericis conjugatis.

SUMMARIUM.

1. Clericis cur conjugia interdita.
2. Lege Mosaica cur permissa Sacerdotibus.
3. Continentia quo jure adnexa Ordinibus?
4. Conjugii usus in Ecclesia primitiva an permissus Clericis?
5. Continentia obligatio oritur ex voto.
6. Obligatio illa an ex tacito voto induci possit.
7. Ignorantia an excuset ab hujusmodi voto?
8. An & expressa intentio non continendi?
9. Obligatio hac non tenet in ordinato ante usum rationis.
10. An neque in ordinato ante pubertatem habente usum rationis?
11. Ordinatus per metum non obligatur ad continentiam.
12. Quid si Ordo fuerit irritus, deficiente aliquo substantiali?

13. Ordine sacro initiatus fornicans est reus sacrilegii.
14. Clericus conjugatus non admittendus ad beneficia.
15. Clericus in minoribus constitutus per matrimonium beneficia sua ipso jure amittit.
16. Etiam matrimonio nondum consummato.
17. Quid si matrimonium fuerit irritum causa consanguinitatis, aut alia?
18. An impubes contrahens sit hoc priuandus beneficium?
19. Pensio an debeatur contrahenti matrimonium.
20. Clericus per contractum matrimonii retinet privilegium fori in criminalibus.
21. An etiam in causa civili?
22. Veste clericali & tonsura deponita quatenus amittantur privilegia clericalia.
23. Clericus ex delicto ante conjugium commissum an gaudeat privilegio fori?
24. Vxor Clerici an gaudeat isto privilegio?

I V T priore & minus impedita mente Clerici Deo, ejusque cultui vacent, conjugia non eneunt, quod indignum sit templa ac vasa Domini cubilibus & immunditiis deservire, *can. decernimus dist. 28.* nam cythara cum psalterio male concordat, & conjugati plenam sui non habent potestatem, *c. 3. & 5. h. t.* Qui enim cum uxore est, inquit Apostolus, *1. Cor. 7. v. 32.* sollicitus est, quae sunt mundi, quomodo placeat uxori, & divisus est, de quo loco videndus Baron. *tomo. 1. Annal. an. 57. §. 68.* probans ex eo D. Pauli caelibatum: & denique substantia rerum Ecclesiae non ita foret in tuto, quas sic deperdi contingeret. Quare & ordinatio eorum differtur, & beneficia Ecclesiasticis, si quae habent, privantur, *d. c. 3. Ad Ordines quod attinet, ab his remouentur conjugati, c. 2. h. t.*

Nihil mouet; quod lege Mosaiica permiffa fuerit Sacerdotibus conjugium; hoc enim ideo, quia tantum genti Leviticæ erat ad sacerdotium aditus, adquam proinde propagandam conjugio erat opus, aliàs periisset. Quæ ratio cum cesset hodie, non immerito indutus fuit caelibatus, & præcepta continentia Clericalis: ringantur licet & stendeant illi, quibus, tamquam subibus in volutabro, in fardibus

inconcontinentiæ versari est volupe, & fornicari continere se impossibile esse homini, cum continentia prædicata & præcepta sit ab ipso Christo, Apostolis, tota Ecclesia, & commendatissima etiam fuerit sacerdotibus gentilibus, ut videre est ex Tiraquello, in *L. 1. comm. in m. Vid. Baron. ad d. an. 57. §. 53. 54. & 58.* & præcepta Vestalibus, quarum impudicitia gravissimo pud eos multabatur, cum vivæ quoque sepelirentur, *Lipf. de Vesta & Vestalib. c. 13.* Ut necesse quod reprehendatur Ecclesia suis Ministris continentiam præcipiens, *can. plurimos dist. 21.* ut conscientiae integritate, vitæ sanctitate fulgoretes, acceptabile Deo munus offerre queant.

Ubi quaeritur, An continentia sit ad hoc Ordinibus jure divino, an Ecclesiastico? Non desse, qui velint esse juris divini, etiam quod à tempore Apostolorum nec in Græca nec in Græca Ecclesia hæc tenus ad factos Ordines promoti inierunt matrimonia, ut mox dicitur: verum ex eo non convincitur de juris divini, cum Apostoli non statuantur de divinum, ut verius sit, juri Ecclesiastico esse attribuendam ejus originem, Quod confirmatur per *Con. Trid. Sess. 23. can. 9.* ubi dicitur, legem Ecclesiasticam obstat ordinati quod minus matrimonia inzeant, Nec facit, quod Ordo suapte natura adferat quaedam congruentiam & decentiam castitatis, matrimonio repugnantem, nam ex se non patet præceptum, nec id invenitur à Christo institutum, & Græcis hucusque licitus fuit matrimonii usus, ut patet ex *c. 6. h. t. Vid. Anton. tomo 1. Instit. Moral. lib. 13. c. 12. qu. 1.* Sanchez. *de matrim. lib. 7. disp. 27. qu. 1.* Ad Episcopatum quod attinet, etiam requirit majorem perfectionem, non tamen & illi nisi jure Ecclesiastico invenitur adnexa continentia *Sanch. ibid. num. 7.*

Quæstio alia est, An in primitiva Ecclesia fuerit permiffus Sacerdotibus conjugium? Resp. Hoc multos adferere, nixos quibusdam Gratiani locis crudè intellectis. Sed dicendum, apud Christianos nunquam licuit Clericis in sacris constitutis uxores ducere, *c. 1. h. t. & patet ex can. Apostolorum 23. & can. Presbyter distinct. 28.* ubi jubetur Presbyter, qui uxorem duxit, deponi. Nam cum se toros transfuleriat in Dei famularum

non possunt se tradere uxoris, cum non sint
sui, & duobus dominis nemo recte inserviat,
præcipue diversa præcipientibus. Subdiaconi,
antequam Ordo iste sacris adnumeratus, uxores
licite ducebant, nec cogebantur continere,
cum nemo inivitus ad continentiam obligetur:
ubi autem sacris est adnumeratus, coguntur
continere, & matrimonium ab iis inivitus
est nullum, *can. 1. c. 2. Dist. 13. c. 1. Dist. 31.*
Sunt tamen conjugati admissi ad sacros Ordines
in primitiva Ecclesia: uti & hodie admittuntur
tam in occidentali Latinorum, quam orientali
Græcorum Ecclesia; hac tamen differentia, quod
Latini non admittant conjugatos, nisi promissa
continentia permisso uxorum, quæ & castitatem
vovere debent, vel tacite vel expresse, ut hac
viâ a conjugii usu arceantur, & non tam uxores
quam sorores habeantur, *c. 2. h. t. can. Omnino Dist. 31. can. 1. c. 1. can. Cum in præterite, Dist. 84.* Græci vero etiam hodie
permittunt usum uxorum ante ordinationem
ductarum, *can. Nicæna c. 1. Quoniam Dist. 31.* præter id tamen tempus, quo altaris
ministratio debet deservire, ut magis Deo vacantes
consequantur postulari, *d. c. Quoniam.* An intellectum
istorum Canonum videantur notata ad *can. Habeo, Dist. 16.* in Corpore edito
jussu Gregorii XIII. De hoc Græcorum usu patet
ex *c. 6. h. t.* ubi ex Græco sacerdote natus habetur
legitimus. Vid. Covarr. *De matrim. p. 2. cap. 6. §. 3. nu. 2.* Baron. *tom. 1. Annal. an. 58. §. 18. c. 3.*
seq. Azor. Insir. Moral. d. lib. 13. c. 3. Et secundum
hanc distinctionem accipienda pleraque Gratiani
loca hac in materia, quæ alias simpliciter, ut
posita sunt, accepta forent falsa. Itaque Ordine
sacro initiatus si contingat uxorem ducere, non
tenet matrimonium, cogiturque deservere ductam,
& poenitentiam peragere, *c. 1. h. t.* Ab officio
removeretur, cui tamen restituitur, si post peractam
poenitentiam vitam laudabilem se ostenderit, *c. 4. h. t.*
Nisi tamen duxerit viduam, aut secundam
uxorem, *can. Quisquis, Dist. 84.* talis enim quasi
bigamus repellendus, propter intentionem cum
opere subsecuto. De continentia Clericorum
vide latè Bellarm. *tom. 1. Controvers. de Clericis lib. 1. c. 18. c. 18. seqq. & Baron. d. loco §. 20. c. 1. seqq.*

5 Obligatio hujusmodi non tam exurgit im-

mediatè ex Ecclesiæ constitutione, quam ex
voto castitatis, quod Ecclesia adnexuit Ordini-
bus sacris; quibus initiandi non expresse, sed factis
ipso & tacite profiteri censentur castitatem, eamque
servare coguntur.

Ubi posset dubitari, An Ecclesia possit in-
jungere continentiam Clericis per tacitum votum?
R. Eos, qui sordibus incontinentiæ delectantur,
ut plerique hæretici, negare id posse Ecclesiam,
quod sit juris naturæ matrimonium, ideoque ab
inferiori non possit prohiberi, *Insir. De jure natur. gent. & civili.* Catholicam
tamen esse sententiam, Ecclesiam quidem non posse
quempiam cogere absolute ad continentiam, quod sit
tres meti cõsili, *can. Integritatis xxxii. q. 1.* posse tamen sacro Ordini
appondere conditiones & leges justas isti status
convenientes, qualis est, ut illo initiatus castitatem
voveat, sicut potest quilibet traditioni rei suæ
appondere conditionem, *l. In traditionibus 48 D. De p. & l. Ut supposita hac lege, sacris initiari desiderans velit ex consequenti vovere, & obligari: uti & obligatur ex propria voluntate, ut non habeat postea causam rescilendi, cum ante emissum tale votum debuerit se probare; quod nisi fecerit, imputet suæ temeritati. Vid. Azor. d. lib. 13. c. 12. qu. 6. Sanchez d. Dist. 27. q. 2. nu. 10.*

Quid si ignoraverit ex constitutione Ecclesiæ
votum esse Ordini adnexum? R. Nihilominus
teneri ac continentiam, um lex semel legitime
promulgata omnes teneat, nec ejus dari possit
probabilis ignorantia; sed procedat regula,
quod qui sciens & prudens aliquid vult, velit &
omnia onera ei adnexa: de quibus quod non
inquisiverit sibi imputet, implicite enim votum
fecit. Si tamen ignoravit sacrum Ordinem se suscipere,
videtur in foro conscientiæ non teneri, cum non sit
voluntarius, licet in foro exteriori ignorantia ista
non sit probabilis. Sanchez d. loco 11. c. 1. & Azor. d. lib. 13. c. 14. q. 10.

Quid si habeat expressam intentionem non
continendi? R. Talem ordinandum quidem
est, *can. 1. Dist. 27.* ordinatum tamen nihilominus
teneri ad continentiam, si non ex voto voluntario,
salem ex Ecclesiæ instituto, cum agens censetur
agere juxta legis ordinationem, quam privata
voluntate intervertit, *l. Nemo 55. D. De legatis 1.* Deinde in necessitate

faciō conjuncta & inspicitur principalis voluntas, quæ sit ordinari non secundaria, quæ est continere, vel non subire onera connexa principali voluntati, arg. l. Si ita scriptum 13. §. 1. De liberis & postib. ubi stante principali voluntate testatoris instituitur servum heredem, sequitur eum libertas etiam per testatorem demptra, propterea quod hæc illi necessario sit connexa. Quod procedit non tantum in tacita contraria voluntate, verum & in expressa protestatione, quæ facta contraria nihil solet operari. Navar. in *Manuali* 22. nu. 51, Sanchez d. d. qu. 2. nu. 12.

9 Quid si ante pubertatem quis ordinatus fuerit, an obtineat hæc obligatio? R. Non esse dubiam hanc questionem, in casu, quo quis ante usum rationis est ordinatus. Nam licet, non obstante, quod male fecerit talem ordinans, teneat Ordo, non potest tamen tenere obligatio ad continentiam, ad quam nemo obstringitur, nisi ex consensu, quo caret ista ætas: & proinde non tenetur, ne quidem postquam accesserit usus rationis, nisi novo posito consensu, qui habet ei ordinis executionem, alias inhibitam. Vid. Azor. d. lib. 13. c. 14. qu. 9. & Suarez de *Conjuris*, Disp. 31. Sect. 1. num. 22.

10 Quid si ordinatus habeat usum rationis ante pubertatem? R. Esse, qui velint, doli capacem ante pubertatem teneri, ex eo, quod intelligat quid agat, & obligetur naturaliter, secundum dicta ad tit. D. De pact. Verius tamen non obligari talem ad continentiam, nam cum ad eam expresse se non obliget, & votum solenne ante decimum sextum annum emissum hodie sit inutile, uti dicitur infra De regul. dicendum & votum tacitum, resultans ex Ordinis susceptione, ante pubertatem esse inutile; agitur enim res magno momenti, in qua non facile ponenda obligatio ante ætatem. Joan. Andr. in c. 1. nu. 5. ubi Abb. nu. 3. inf. De Cler. per salutum *promissio*

11 Quid si quis ordinatus sit per metum iustum? R. Non obligari ad continentiam, quod ea non tam sit præcepti, quam consilii & voti, quod licet esse debet; nec obliget Ordo ex se ad continentiam, sed ex vi voti Ordini per Ecclesiam, uti dictum, adnexi, quod irritum ponit iustus metus, propter summam in eo requisitam libertatem, uti dictum supra De his

qua vi metusve caus. & repetetur infra, De voto. Nihil obstante, quod metus non impedit characteris impressionem, nec quod minor baptismus obliget ad fidem, ut colligitur ex iis, quæ dicta sup. De his qua vi & c. nu. 20. Vid. Azor. d. lib. 13. c. 14. qu. 8.

Quid si collatio Ordinis fuerit irrita, deficiente aliquo substantiali? R. Verius esse, non obligari talem ad continentiam ne quidem ex simplici voto, Ratio est, quod Ordines suscipiens non faciat principaliter hoc votum, tanquam essentialiter Ordini, sed tantum in consequentiam, propter Ecclesiæ constitutionem, non subsistente principali, subsistere nequeat, quod ejus nomine in consequentiam venit, ut notissima juris reg. in l. Nihil 129. §. 1. D. De l. ubi Cujac varia refert exempla, Nec facit, quod professus in Religione non approbata, aut alio invalide, teneatur tamen ad castitatem ex voto simplici, resultante ex inutili professione, c. 1. Placet 12. inf. De convers. conjug. & c. Constat 4. inf. Ne Clerici vel vorventes & c. nam castitas essentialiter adest voto, ut professus, licet inutiliter quoad simplex, juxta regulam, quæ habet. Si actus non valet, ut agitur, valet eodem quo potest Bai. bosa 2 p. Rubr. nu. 100. D. De voto matrim. Sanchez De matrim. d. Disp. 27. qu. 2. nu. 13.

Continentia itaque adnexa Ordini facit, facit ordinatum abstinere, non tantum à carnalibus, sed ab omni actu venereo. Nam si ad actu licito, seposito vero, abstinendum, quod licet & ab illicito? Sacris 41. C. De Episc. & Cler. Ut detestanda sit eorum incontinentia, qui, cum conjugium jure sibi non licere fateantur, cum concubinas sibi habere licere adserunt: quarum copulam ut sacrilegam plerique denunciant, eamque circumstantiam necessitatis confessione exprimendam, ad valorem confessionis tradunt. Nam ultra fornicationem virtuti temperantiæ adversam, etiam committunt in religionem, violando votum castitatis, & ita sacrilegii reus talis Clericus damnatur, can. de iis, Dist. 28. Sanchez d. Disp. 27. ult. nu. 19.

Ut autem non admittuntur ad Ordines conjugati, ita nec admittendi ad beneficia, quæ dantur propter officia, nisi & uxores Monasterium intrent, aut continentiam vorcent.

aut alius non sint suspecti de incontinentia, qua de re inf. *De convers. conjug. Clericis* in minoribus constitutis, aut beneficiatis tantum, non est denegatus matrimonii contractus, aut ejus usus: per quem tamen sunt inhabiles ad beneficia obtinenda, & privantur obtentis, *e. 1. h. t.* non etiam per sponsalia, quae non tam ponunt matrimonium, quam spem ejus, nisi sint de praesenti.

15 Ubi quaeritur, An ipso jure vacent, an vero sit opus sententia judicis? R. Posterius posse videri. Primo, quod ad penam nemo tenetur in conscientia ante sententiam, ex receptissima sententia. II. Quod in *e. 1. & 3. hoc tit.* dicitur Clericus, uxore ducta, compellendus relinquere beneficium, & eo privandus. III. Quod in *can. 3. Dist. 32.* dicitur Clericus, accepta uxore, nihilominus stipendium suum accepturus. Certissimum nihilominus esse, vacare ipso jure beneficia, citra sententiam, ex opinione communiter approbata. Cujus ratio consurgit ex incompatibilitate matrimonii cum beneficio, quae inducit spontaneam renuntiationem, *arg. can. Cum renuntiatur xxxii. qu. 1.* Est & ea ratio, quod concessio beneficii habeat eam conditionem ex Ecclesiae consuetudine, ne statum incompatibilem, qualem ponit matrimonium, ejusque usus, adsumat Clericus; quare, eo assumpto, tamquam deficiente conditione, perdit beneficium: & ita communiter receptum tradit Covarr. *alios citans, ad 4. Decretal. p. 2 c. 6. §. 3. nu. 5. Sanchez. Disp. 42. nu. 3. & 4. similiter alios alleg.* Unde patet amissionem non causari per modum poenae, ut cesset primum argumentum. Non obstat secundum; nam textus ibi allegati loquuntur de privatione possessionis faciendae quam de facto injuste & violenter talis Clericus detinebat. Non obstat tertium; quia textus ille recte accipitur de eo, quod datur in stipendium, ratione laboris, quem canendo Ecclesiae praestat, non etiam de eo, quod debetur in titulum. Hinc est, quod talia beneficia tanquam vacantia continuo impetrari possint, ut dicemus infra Tit. 8.

16 Quid si matrimonium non fuerit consummatum? R. Nihilominus beneficio privatum esse Clericum, ex eadem ratione militante, quae in casu proximo. Nam cum copula nihil ad matrimonium faciat, negari non potest,

quin sit vere adsumptus status in compatibilis cum beneficio, cum ad copulam teneatur, ubi nihil facit. si sponsa ante copulam moriatur, vel Religionem ingrediatur; nam jus semel extinctum non recuperatur solo casu, extincta scilicet causa amissionis, sed nova collatione est opus. *Gl. pen. in Clem. Gratia Derefer. Abbas in c. 1. nu. 6. h. t. Covarr. d. nu. 5. & 6.*

Quid si conjugium fuerit irritum causa 17 consanguinitatis, aut alia? R. Distingendum esse, an sit nullum ob defectum consensus, an vero consensus adsit, & alia de causa sit irritum. Primo casu certum est non vacare beneficium, nec eo privandum Clericum, cum ne quidem voluerit actum contrarium. Hinc contractum a funoso aut mente capto matrimonium non facit privari Clericum, uti nec metu justo a sponso initum, quia ista coactio licet ponat voluntatem, secundum dicta sup. *De his quae vis &c.* non tamen sufficit ad matrimonium, quod ponit nullum, ob defectum consensus, ut dicitur infra libro IV. Secundo casu probabile est, nihilominus privatum veluti beneficio taliter contrahentem, ex ratione textus in *e. 4. sup. De bigamis non ordin.* ubi intentio cum opere subsequuto facit aliquem inter bigamos poni; et si vere talis non sit, cui respondet textus in *e. Eum quis 18. De praben. in 6.* ubi accipiens secundum beneficium curatum, licet nulliter, vacat tamen hoc ipso primum, subjuncti ratione, quod non deceat, ut stultus melioris, quam peritus conditionis existat. Ut tota vis ponatur in eo solo, quod quis appetierit statum incompatibilem beneficii retentioni. Ut non sit utilis distinctio, quam quidam faciunt, an Clericus seivent impedimentum; an ignoraverit, quia adest animus utroque casu appetendi statum incompatibilem: & ita tenet Covarr. *d. nu. 5. Abbas in d. e. 1. nu. 7. h. t.* & videtur communior sententia. Volunt tamen quidam, ipso jure non induci privationem, eo quod hic agatur de poena delicti, quae non inferitur ipso jure; ne subsit eadem ratio, quae subsit matrimonio vero, quod inducit statum incompatibilem cum beneficio, non etiam irritum. Ut, cum non detur textus quid disponens hac in parte, non debeat dispositum in aliis casibus extendi, contra reg. in *c. Oia De R. 1. in 6.*
Non

Non præstat impedimentum, quod de jure non sortitur effectum. Adducit pro hac parte *d. c. 1. h. 1.* ubi dicitur, constitutos in sacris ducentes uxores, solum cogendos eas dimittere, non facta mentione beneficiorum. Sed loquitur cap. de iis, non qui sunt in Ordinibus, qui non tam facile amittunt beneficia, sed demum per sententiam. Vid. Sanchez. *Disp. 43. nu. 3.*

18 Quid si impubes contraxerit matrimonium, an beneficio obtento hoc ipso privabitur? R. Non privari, ex vera & communi sententia. Rario est, quod ejusmodi contractus matrimonii tantum habeat vim sponsaliū. *c. un. De despons. impub. in 6.* Per sponsalia autem non vacat beneficium, uti dictum. Nec obstant dicta superioris questione, quia ibi actum de pubere, qui contrahens, licet inutiliter, vult tamen statum incompatibilem: hic autem Canon inuilem actum transfert in alium casum utilem, qui non noceat. Covarr. *d. § 3. nu. 5.* Et hoc ita, si sponsus sit impubes: nam si sponsus sit pubes, sponsa autem impubes, aliqui dubitant, maxime si sponsus ignoret sponsam esse impubem, quasi per sponsum non steterit, quo minus actum incompatibilem gesserit. Videtur nihilominus dicendum, non vacare beneficium, eadem militante ratione, quod scilicet canon ejusmodi contractum velut valere ut sponsalia, que non privant aliquem ipso jure, nec etiam privari faciunt. Abbas *d. c. 1. nu. 7.* Jul. Clarus *§. fin. qu. 73. nu. 5.*

19 Q. An dicta obtineant in pensione, quam habet contrahens matrimonium? R. Hoc dicendum esse, quatenus debetur titulo Clericali, ut sit loco beneficii, quod resignatum, & in ea habet locum regula, quod subrogatum sapiat naturam ejus, in cuius locum subrogatur, itemque ratio status incompatibilis: atque ita habet communis opinio, Gigas *De Pensionib. qu. 54.* Clarus *d. q. 73. nu. 3.* Covarr. *d. loco n. 7.* Sanchez. *Disp. 44. n. 4.* Nisi tamen Pont. voluerit pro vita deberi, etiam tamquam laico. Adsignata tamquam laico pro ministerio temporalis nisi vacat per matrimonium, quia non ponit incompatibilitatem, cum & conjugato adligetur.

20 Privat quoque matrimonium Clericos privilegio ordinis Clericalis, *c. Ioannes h. 1.* Excepto privilegio canonis, de quo in *can. Si*

quis suadente xvii. qu. 4. & fori; quatenus tamen habitum Clericalem & tonsuram debent, & unicam, eamque virginem ducunt. *c. un. eod. in 6.* ubi tantum fit mentio criminis, sive intentetur criminaliter, sive civiliter.

Ut possit dubitari, An in causa civili habeant tales Clerici fori privilegium? R. Id aliquibus videri, per tex. in *d. c. un. in verbis, ne in iudiciis*, ubi generaliter inhihetur iudiciis secularibus, ne condemnent Clericos. Facit, quod Concilium Parisiense, cujus ibi mentio & quod habetur inf. *De foro compet. c. 2.* loquitur indistincte, ut sit intelligendum de causis tam civilibus quam criminalibus. Communis tamen receptum, tantum habere locum in causis criminalibus, cum *d. c. un. c. expresse* tantum de iis loquatur. Ut non obstant verba sublimitate generaliora, quia non est infrequentius restringi ad casum præmissum. Non obstat Conc. Parisiense, de quo in *d. c. 2.* nam hoc loquitur de Clericis in genere; dictum vero est tantum de restringendis Clericorum eorumque privilegii. Quod autem in tantum casibus criminales excipiat Pont. est, quod indecorum sit, in causis criminalibus, in qua agitur ad vitandam, Clericum subdi foro seculari, quanta causa civilis, in qua agitur de restitutione delicti. Non poterit tamen in causa civili excipi Clericus à laico, propter *d. can. Si quis suadente*, quo prohibetur violenta manuum injectio Clericos. Hæc ita, durante matrimonio: nam si soluto, etiam in civilibus gaudebit Clericus privilegii omnibus, cum ea tantum restringantur in causa conjugii, per *d. c. un. Joan. Ab. d. c. 1. n. 2.* Covarr. *Præf. qq. c. 31. n. 7.* Sanchez. *Disp. 46. n. 21. & seqq.*

Illud etiam quaesitum, An vestem clericalem & tonsuram deponens amittat in partem dicta privilegia? R. Tantum pro tempore, quo non gessit, amittere, & resumens veste ac tonsura iterum iis gaudere. Ratio est, quod Canon propter dimissionem eorum nec tam privet Clericos privilegii, quam eorum usus; unde resumpto habitu, tamquam cessante causa impedimenti, iterum iis fruatur. Et hoc ipsum probatur per *d. c. un. in verbis, nolumus gaudere Clericali privilegio, quæsi- cant tamen suspensionem.* Facit ad idem *c. 6.*

sup. De vita & honest. Cler. Clem. i. eod. & alia loca, quæ non privant nisi pro tempore, quo Clericus se non conformat Canonibus. Hinc, mortua conjugæ, quam unam virginem habuit Clericus, si continet vel realumat vestem clericalem & tonsuram; gaudebit omnibus privilegiis. Joan. And. d. c. 1. n. 2. Covarr. d. loco n. 18. Sanchez, d. Disp. 46. qu. ult.

23. Quid si Clericus ante conjugium deliquerit, an conjugatus habitum & tonsuram non deferens habeat privilegium fori, ejus delicti nomine? R. Ita omnino dicendum esse, etiam in casu, quo omnino privaretur postea Clericorum privilegiis, ut in specie c. un. De bigamis non orain. in 6. Ratio est, quod ad fori competentiam debeat attendi tempus, quo delictum est commissum, arg. l. 1. D. De poenis; & ita tenet, alios referens, Grammat. Decis. 10. n. 3. tradens ita decisum esse. Nihil facit, quod d. c. un. De bigam. dicantur bigami nudari omni privilegio clericali; nam hoc tantum est accipiendum quoad delicta postea commissa, non quoad præcedentia, Barbosa ad l. Titia 35. n. 33. C. Sol. matr.

24. Postremo quaeritur, An uxor Clerici gaudet privilegio canonis & fori? R. Ex communi sententia, eam minime gaudere privilegio canonis, cum sit personale, inductum tantum in reverentiam ordinis Clericalis, quem non egreditur. De privilegio fori dubitatum; dicendum tamen, nec eo gaudere. Nihil obstat, quod uxor sortitur viri forum; hoc enim tantum in iis, quæ possunt communicari cum uxore. Fori autem privilegium non est communicabile cum uxore, utpote concessum ratione Clericalis ordinis, cujus incapax mulier, ut dictum sup. lib. 1. Joan. And. d. c. un. n. 3. Sanchez, lib. 7. Disp. 47.

TITULUS IV.

De Clericis non residentibus.

SUMMARIUM.

1. Clerici ad residentiam personalem tenentur.
2. Residentia illa quo jure requisita.
3. Beneficia qua obligent ad residentiam, qua non.
4. Conjectura an liberet à residentia?

5. Residentia strictè faciendâ.
6. Absentes an ipso jure priventur beneficiis?
7. An ex fructibus?
8. Absentia spatium quantum ex Conc. Trid.
9. A residentia quam causâ excusent.
10. Residentia 40. annorum an sit iusta causâ?
11. Distributiones quotidiana (quæ & manualia beneficia) dantur solis presentibus.
12. Absentibus quando debeantur.
13. An debita expulso à Capitulo?
14. An excommunicato?
15. Distributiones aequaliter faciendâ.
16. Duplex an debeat ur ratione duplicis officii?
17. Distributiones absentium an ex aequaliter adcrecant presentibus?
18. Vicus in possessione ad teneatur ad restitutionem distributionum interim perceptarum?

AD vitæ innocentiam, quæ in Clericis desideratur, oportet accedat diligentia procurandi officii, cujus ratione datur beneficium. Ea consistit in residentia, id est, presentia personali in ipsa Ecclesia, in qua quis beneficium habet, etiam simplex & modicæ æstimationis, c. 1. h. s. Dico, personali; quia est electa persone indulgentia, quæ per alium non suppletur, maxime si fuerit cura animarum, ad quam admitti conductus indignum. Uade consuetudo sub annuo censu committendi aliis Ecclesiis dicitur enormis, & improbatâ, c. 3. inf. Ne Prælati vices suas ex cubiæ de re latus. Ut tantum vis fiat conferendâ beneficia, qui in propria persona volunt & possunt deservire, non etiam iis, qui nec possunt, nec volunt, c. 4. h. t. Excipe casum cap. Extirpanda §. qui verò inf. tit. seq. de quo actum fuit supra De off. Vicarij.

Quæritur autem, Quo jure requiratur residentia? Resp. Episcopos & alios curam animarum habentes teneri & jure divino, Trid. Sess. 23. c. 1. De reform. quod Christus commiserit talibus oves pascendas; non pascuntur autem nisi à presentibus; & naturalis, cum in eum finem recipiant decimas, terrena metant, ut spiritalia ministrent; datum enim beneficium propter officium, c. fin. De reser. in 6. Simplicia vero beneficia in dubio quidem etiam præsumi habere ad eam residentiam, non tamen nisi jure humano Canonico.

Sunt eorum quedam, quæ tantum ad Honoram

Bb ram